

Kapitan Zvonko :

Šakal.

Skoraj deset let sem imel priliko, hoditi vsak dan na lov na šakale, zato mi je ta zverka dobro znana.

Pr eden opišem lov, bi čitatelje rad seznanil s šakalom. Šakal (hrv. čagalj, lat. canis aureus) je približno 50 cm visok, 60—80 cm dolg in 10—15 kg težak, svetlo-pepelaste dlake s svetlo, rjavo-žolto liso na prsih. Rep je kakor lisičji košat. Po dnevu ga vidiš zelo težko, zato pa je ponoči povsod. Med kraškimi skalami se zna zelo dobro skrivati in ga varuje njegova mimikri-barva izvrstno. Ljudje ga zovejo „čagalj, divji kučak ali pas“. Ker dela veliko škode in je tu in tam tudi že človeka napadel, govore o njem zelo slabo. Žre vse, kar dobi: po zimi ovce in mrhovino, posebno pa jagode od planike; spomladi glave od sardel, po letu sploh vse, kar dobi, posebno sadje, poljske pridelke, divje kunce. V jeseni gre posebno rad na grozdje, smokve in olive. Še nekaj je posebno rad, in to so mačke. Kakor so mi Šipančani pripovedovali, ni na celem otoku niti ene mačke in, da je to res, sem se sam prepričal, „jer gdje je čagalj, nema mačaka“, kakor trde domačini.

Kar se tiče lastnosti šakala, je veliko bolj zvit kot lisica, pri tem pa zelo hraber. Če je v zadregi, začne pihati ter skoči na vse, kar mu je na poti, in tako navadno uteče.

Konje, mule, koze, ovce napada zelo rad, če je lačen. Enkrat sem opazoval, kako sta velika šakala preganjala osla in ga pobila.

Ako je smrtno ranjen, je zelo nevaren in ne raztrga pri tem samo marsikaterega psa, temveč napade tudi človeka ter mu skoči na vrat ali prsi.

Da je izvrsten plavač, sem se prepričal na svoje oči. Videl sem, da so skočile cele črede šakalov v nevarnosti v vodo ter se tako rešile, da so odplavale na drug otok. L. 1908. je bil na polotoku Pelješcu velik gozden požar. Vojaška pomoč iz Gruža je bila odposlana z ladjo na polotok. Med potjo smo srečali sredi morja veliko čredo šakalov, ki so se skušali rešiti pred ognjem na otok Šipanj. Okoličani pripovedujejo, da kaj pridno plava, posebno, kadar se goni. Nekoč so ulovili ribiči živega šakala v mrežo, ko se je ravno hotel gostiti z ulovljenimi ribami.

Šakal živi v čredah, katere so zelo mnogoštevilne, ter zelo nerad opušča svojo ožjo domovino. V Dalmaciji, kjer sem ga lovil, se nahaja na polotoku Pelešču, na otoku Šipanju, Korčuli in na otoku Badija. Našel sem tudi posamezne v Boki Kotorski, posebno okoli Kutu in na polotoku Luštica. V Krivošiji sem ustrelil samo enkrat slučajno enega in nisem videl nikdar več v desetih letih niti enega, niti ga sledil, dasi sem lovil tam v vseh letnih časih. Če uloviš mladega, ga zelo lahko udomačiš, da čuje na žvižg gospodarja kakor pes. Imel sem l. 1907. in 1908. mladiča, katera sta se tako udomačila, da sta ubogala na žvižg ter ležala in žrla skupaj z mojimi lovskimi psi in me povsod spremljevala. Eden mi je poginil l. 1908. leto in štiri mesece star, drugega pa sem prodal znancu na Dunaj, pri katerem je pa poginil čez dva meseca.

Kar se tiče lova, je lov zelo težak, ker je šakal zelo zvit ter ima izvrsten nos, vid in sluh. Vidi, sliši in voha izvrstno in, kar se tiče skrivanja, je pravi mojster. Vsako skalo, vsako razpoklino zna izvrstno upotrebjevati. Kakor blisk skoči iz votline v

gram in ni ga več. Kakor duh se plazi okoli, sedaj leži, sedaj stoji in naenkrat ti izgine izpred oči.

Prvič sem šel na lov na šakale 1. 1907. Bili smo ravno na vojaških vajah v Slanem. G. Milič me je povabil, naj grem z njim na lov na šakale. Ker sem bil ravno prost, sva se odpeljala še tisto popoldne v Sipanjsko luko. Ko smo se ji bližali, smo slišali že od daleč tuljenje in, ko je zažvižgal parobrod, tedaj se je začel pravi koncert. Tuljenje je bilo takšno, da so me skoro ušesa bolela. Ker je bilo še prerano, da bi šli na zalaz, smo se šli še malo krepčat v gostilno. Med večerjo so delali šakali tako godbo, da je ne pozabim nikdar v življenju. Okoli pol desetih smo se postavili v bližini tvornice sardel. Tja zahajajo namreč šakali vsako večer na odrezane glave sardel, ki jih meče tvornica v morje. Mene je postavil g. Milič na oljiko, kjer je bil nalašč za to pripravljen prostor, sam pa je šel kakih 40 korakov od mene na drugo oljiko. Prosil sem g. Miliča, da ne strelja prej, dokler ne bom jaz, ker so me te živali zelo zanimale. Sedel sem popolnoma mirno na svoji oljiki. Da nisem smel kaditi, me je posebno jezilo, ker so me komarji neusmiljeno mučili. Moj položaj je bil že tako neznosen radi komarjev, da sem hotel iti domov, ko opazim šakala, ki se je vil prav previdno proti meni. Komaj sem ga bil opazil, je že izginil. Ne dolgo potem sem slišal, kako je jedel, cmokal in razdrobljal z zobmi glave sardel. Videl pa nisem ničesar. Naenkrat zaslišim neko prhanje kakor od maček. Nekaj trenutkov pozneje sem opazil kakih 20 korakov od sebe na morskem produ 20 30 šakalov, ki so se topli za glave rib. Bil je krasen pogled ! Tu sta se valjala in grizla dva, tam sta se dva tepla, tam so se zopet dražili. Daleč od drugih je bil eden, ki je bil največji in je sam jedel ter se ga ni upal nikdo motiti pri gostiji. Prizor sem užival kakih pet minut. Nato dvignem dvocevko ter pomerim na gospoda, ki se je ponašal tako pašasto. Ko sem ga imel dobro na muhi, sem sprožil in skoro isti čas je ustrelil tudi g. Milič. Po strelah je vse izginilo, kakor bi jih bil vrag vzel, samo moj gospod se je valjal po tleh. Ze sem mu hotel dati drugi strel, ko sem videl, da se je stegnul. Ves vesel sem skočil raz oljiko ter šel proti njemu, ko mi je zaklical g. Milič : „Nemojte za boga! Beštija još lako živi, pa vas ugrize.“ Seveda sem počakal, da je prišel g. Milič k meni, ki je tudi svojega ustrelil. Bližala sva se z napetima puškama mojemu, pa ni bilo več treba; bil je mrtev. Težak je bil 16 kg, 85 cm dolg in okoli 50 cm visok. Ko smo ga pokazali Sipanjčanom, so rekli: „To jest baš pradjed.“ Drugi dan sva lovila z lovskimi psi, pa sva imela smolo; ulovila nisva ničesar. Tako se je končal moj prvi lov na šakale.

Drugi način lova je, da se postavi lovec k ovčjemu hlevu. Pri tem mora biti seveda zelo utrjen glede na smrad in, kar je še hujše, glede na ovčje papatačije. Ti napravijo človeka s svojim pikanjem skoro blaznega. Rokavice in moskitna mreža ne pomagajo nič ; najbolje je, kakor sem izkusil, če si namažeš obraz in roke dobro z navadnim vazalinom. Tako sem čakal lepega jesenskega večera na krovu hleva ter se zakril z brinjem. Ni bilo treba dolgo čakati. S tuljenjem so se že cel čas oglaševali. Kmalu sem opazil, kako so se stiskale ovce v ograji ter se pomikale proti hlevu. Črez nekaj časa sem videl bliskovito švigati sence pri obližju hleva. Tuljenje se je vedno bolj bližalo. Ko so se prepričali šakali, da so varni, je začel prvi na enem koncu ograje gori skakati; videl ga nisem, čul sem pa dobro, kako se je rušilo kamenje, iz katerega je bila sestavljena ograja. Naenkrat opazim sebi nasproti na ograji enega, ki je ravno namerjal skočiti raz ograjo. Ko ga je podrl moj strel, se je zavalil v ovčnjak, drugi so

pa izginili, da sem slišal samo še daljno tuljenje, ko sem se vračal s plenom v Šipanjsko luko.

Na mrhovino loviti se izplača najbolj, ker ubiješ na ta način tudi po dnevu lahko šakala. Ta način lovljenja sta mi nasvetovala g. markez Luka Bona in g. Franjo Svilocosi, oba iz Dubrovnika. Rekla sta mi, da si naj priskrbim mrcino, katero naj dam vleč dvema dečkoma po stečinah, čez katere hodijo šakali. Nato naj položim mrhovino na primeren prostor, sam pa naj se kakih 50 korakov proč postavim za skalo ali drug primeren predmet, uspeh da je gotov. Napravil sem, kakor so mi svetovali, vlekli z dvema dečkoma kake tri ure po različnih stezah mrhovino ter se nato postavil na dobro pripravljen prostor, kakih 60 korakov od mrhovine. Uspeha ta dan nisem imel. Ko sem se povrnil ves truden in lačen domov ter pripovedoval svojo smolo Šipanječanom, so ti majali z glavo in rekli: „Boje se čagljji traga čovjeka.“ In res! Ko sem prišel drugi dan na mesto, je bila mrhovina še nedotaknjena. Čakal sem na istem mestu tri dni, šele četrty dan na večer sem opazil šakala, ki se je bližal zelo previdno mestu ter upotrebljeval vsako najmanjšo skalo in grmič za zavetje. Bil je predaleč, da bi ga bil mogel zadeti. Črez nekaj časa je sledilo prvemu kakih deset, kateri so se manj skrivali, zato pa tembolj tulili, vzdigovali nos ter vohali na vse strani. Bili so črez sto korakov oddaljeni. Smrad od mrhovine je bil skoro neznosen, posebno ker je vlekli veter proti meni. Ker se je tudi precej mračilo, sem hotel iti že domov, kar zagledam šakala, ki se mi je bližal prav previdno na kakih 50 korakov, nakar se je skrili za grm, da sem videl samo njegove oči svetiti se v mraku. Pomeril sem na oči ter izprožil. Videl sem še, kako je skočil proti skalam, potem je bil mir. Zlezal sem iz zavetja, si prižgal acetilenko ter šel gledat za grm, kjer je bil šakal. Našel sem zadosti odstreljene dlake ter tudi precej krvi, sledil sem krvi kakih 200 korakov, ko ga zagledam stegnjenega pod skalo, z glavo v votlini. Potegnili sem ga za rep vun ter ga odnesel v Šipanjsko luko. Drugo jutro sem šel zopet na mesto, pa od mrhovine ni bilo nikakega sledu.

Vrnil sem se na stanovanje. Popoldne je prišel k meni čoban ter mi ponujal mrtvo kozo. Za pet kron sva se pogodila in pet sem mu jih še obljubil, če mi nese kozo na mesto, katero sem mu natančno popisal. Obljubil mi je, da bode kozo ob 5. zjutraj drugega dne na mestu. Ob 4. zjutraj sem se podal na čakališče ter čakal na pastirja, ki je prihajal točno ob petih na mazgi ter vrgel raz mazgo kozo. Hotel sem se mu približati, a mi je rekel, naj ne grem blizu, ker bi šakali lahko zavohali moj sled, in bi bil potem konec lova za danes. Ostal sem torej na svojem mestu, h kateremu je pastir prihajal, da je prejel plačilo, ter zopet odjahal. Prižgal sem si vržinko ter si mislil, da ne bode nič, ali varal sem se. Nisem še pokadil vržinke, ko sem začul tuljenje ter kmalu nato opazil med skalami gibanje ter posamezne šakale, ki so se previdno približevali kozi. Naenkrat je bil največji pri kozi ter jo začel trgati, še dva druga sta skočila ter tudi začela pomagati. Kosi mesa so kar leteli okoli, za katere so se manjši šakali tolkli.

Bil je krasen pogled, kako so razdrobljavali stari trije s svojimi zobmi kosti ter cele kose mesa metali med mlajše, za katere so se ti trgali, pretepavali ter renčali kakor psi, ki jih motiš pri kosilu. Moj dvostrel je vrgel dva največja na zemljo, drugi so izginili. Črez kake pol ure je prišla tuleč druga čreda ter se začela trgati za ostanke koze; dvostrel je zopet vrgel dva. Toda črez uro se je povrnila nova čreda, katera se je

naznanjala s tuljenjem že od daleč. Začel se je zopet boj za ostanke koze. Moj dvostrel je podrl enega, drugi mi je pobegnil. Tako sem dobil ta dan pet krasnih kožuhov, žalibože nisem mogel najti šestega, ker nisem imel s seboj psa. Ta način lova je najuspešnejši in ga vsem priporočam.

Posebno se izplača lov z mačkami. Spoznal sem ga pri Kleku v Hercegovini. Tu prinesejo namreč mačko v vreči ter jo zavežejo za kak grm. Ni treba dolgo čakati. Šakali skočijo tuleč, kakor besni na vrečo ter jo začnejo trgati, tako da prideš prav lahko do strela. Poizkusil sem tudi jaz ta način in vrlo dobro mi je uspel. Ulovili so mi v Dubrovniku par maček, ki jih tam kar mrgoli. Z njimi sem odšel na Pelešec. Tu sem zvezal lepo mačko z enim jermenom okoli vrata, z drugim pa okoli prsi. Med oba jermena sem dal železen obroč, na katerega je bila pritrjena 5—6 m dolga vrv. Zabil sem kolec v tla in privezal vrv nanj. Ko sem spustil mačko iz vreče, je začela mijavkati ter skakati okoli kola. Nisem bil še dobro na svojem mestu, ko je pretrgalo mijavkanje strahovito tuljenje, ki se je bliskovito bližalo. Kar čudil sem se, kako hitro so se mi bližali sicer tako oprezni šakali. Naenkrat je skočil velik šakal na mačko ter jo hotel raztrgati, ali varal se je. Mačka se mu je postavila v bran in se, ko se je približal drug ter jo hotel prijeti od zadaj, bliskovito obrnila ter skočila na bližnjo skalo. Tedaj sem oddal dvostrel in šakala sta se valjala na tleh. To pa drugih ni motilo. Kakor besni so skočili ter začeli obdelovati mačko. Še dva sem ubil. Ko sem polnil puško tretjič, je pobegnila mačka med skalovje, vsa čreda pa je glasno tuleč udarila za njo. Še dolgo sem slišal gonjo, ki se je vedno bolj oddaljevala od mene. Ko sem si ogledal svoj plen, sem opazil tudi vrv, za katero je bila mačka privezana. Ta se je ob ostrem kamenju pretrgala, da je mačka ušla. Če bi se to ne bilo zgodilo, sem trdno prepričan, da bi jih bil ubil še več.

Lov z gonjači se pa ne obnese, če niso lovci prav izvrstni strelci. L. 1913. smo napravili častniki in uradniki dubrovačke posadke velik lov z gonjači na otoku Šipanju. Dasiravno smo imeli v gonji mnogo šakalov, so vsi ušli, le tri smo ubili, pa še od teh dva med gonjači. Pred to gonjo sem bil še pri nekaterih gonjah na polotoku Pelješcu in Korčuli, pa nikdar ni bilo posebnega uspeha. Največji plen je bilo 3—5 šakalov, a lov je vsakokrat stal mnogo denarja. Boljši uspeh dosežeš s pastmi, in sicer takimi, kakor so za lisice. Najboljše so od nemške tvrdke R. Weber, Haynau na Šleskem. Od te tvrdke sem kupil 15 pasti in imel z njimi lepo srečo, posebno če sem uporabljal mačke za vabo. L. 1912, po zimi in v začetku l. 1913. sem ulovil na te pasti 40 šakalov, seveda moraš znati pasti polagati, ker drugače je ves trud zaman. Sledeči slučaj bi rad tu omenil: v grudnu l. 1912. sem položil 12 pasti v okolici Janjine na polotoku Pelješcu čez noč. Drugi dan sem šel gledat ter dobil dva v pasteh. V treh pasteh pa sem dobil samo nekaj mesa in polno dlake ter krvi. Najbolj gotovo so požrli ulovljene šakale njihovi drugi. To sem pripovedoval prijatelju g. Kalafatoviču v Janjini. Rekel mi je, da ni to nič čudnega, ker je stara stvar, da požro stare šakale, ki se več ne morejo braniti, drugi, če so lačni. Sledi teh dejstev se vidi lahko povsod v zimi.

Lov s psi je zelo zanimiv, pa le malokdaj uspešen. Upotrebljavam sem za lov na šakale bosenske brake in sicer sem lovil z njimi na otoku Šipanju ter na polotoku Pelešču. Uspeha nisem imel nikdar, zato pa sem izgubil dva najboljša psa : eden je šel za

obstreljenim šakalom v votlino, iz katere se ni več povrnil, drugega so pa raztrgali šakali.

Na koncu bi še omenil, kako naj streljamo na šakale. S kroglo je uspeh zelo slab; navadno se šakal še vedno zavleče, da ga ne dobiš. Z zrnjem št. 4 ali 2 oddaš najboljši strel, in sicer streljaj v glavo, vrat ali pleča. Ako ga zadeneš v nogo, ti vedno uteče.